

В. В. Сокіл

Легенда

ЛЕГЕНДА (від лат. *legenda* – те, що потрібно читати) – усний прозовий народнопоетичний твір про давноминулі події міфологічного та релігійного змісту, розповідь у якому ведеться від третьої особи. Термін «Л.» виник у середньовіччі і спочатку стосувався лише опису життя святих (читали у церкві в день відповід. святого). Поступово жанр Л. перейшов на реліг.-дидакт. та фантаст. оповідання, притчі про тварин і рослин. Нар. традиція значно розширила сюжетно-темат. діапазон творів. За міжнар. класифікацією, укр. матеріал Л. умовно можна звести до декількох рубрик: етіол. й есхатол. (про причини виникнення явищ природи, істот, людей та їхній кінець); біблійно-героїчні та агіогр. (про святих); про міфічні істоти, предмети, сили. При цьому незвичайні події подають як реальні, а фантастика не є ознакою розмежування Л. і переказу. Згідно з темат. принципом, значну кількість становлять етіол. Л. – про походження Всесвіту, землі, зірок, людини, рослин, тварин («Створення землі», «З чого вийшли гори, болота, долини», «Звідки взявся лелека» та ін.). Спостерігається змішування давньої міфології з біблій. й апокриф. космологією. Біблійно-героїчні, агіогр. Л. розповідають про мандрівки по землі Бога (Христа) з апостолами і святими; деякі Л. – про соц.-культурні явища, зокрема походження народів, сусп. прошарків, предметів побуту та ін. («Першопредки», «Вік людини», «Про панів», «Звідки пішов віз», «Як виникло ковальство»). Демонол. Л. описують образи слов'ян. демонології – польовиків, лісовиків, водяних, госп.-домових духів, вони пов'язані з первіс. віруваннями й уявленнями про духів. До Л. про міфічні істоти, предмети, сили належать поширені сюжети про велетнів, міфіч. риб, однорога, персоніфік. смерть. Значно менше у фольклорі есхатол. Л. – про кінець світу та мандрівки душі в потойбіч. світі. Осн. сенс цих творів полягає у дотриманні високих морал.-етич. принципів суспільства.

Рекомендована література

1. Галицько-руські народні легенди // Етногр. зб. Т. 12, 13. Л., 1902;
2. Легенди та перекази. К., 1985;
3. Давидюк В. Українська міфологічна легенда. Л., 1992;
4. Сокіл В. Народні легенди та перекази українців Карпат. К., 1995;
5. Як виник світ: легенди, колядки, балади. Л., 2001.

Бібліографічний опис:

Легенда / В. В. Сокіл // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-54021>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).